

zong, Schuberts 'An die Musik', 'met het, toen zeker, aangrijpende slot: 'Du, holde Kunst, ich danke dir', was de ontroering in de zaal onbeschrijflijk.'¹

★

Ook in kringen van letterkundigen waren in de herfst van '41 talloze besprekingen gevoerd over de noodzaak van verzet tegen Goedewaagens plannen. Velen hadden er aan deelgenomen, onder hen prof. W. J. M. A. Asselbergs ('Anton van Duinkerken'), D. A. M. Binnendijk, prof. Donkersloot, Jan Engelman, prof. C. Gerretson ('Geerten Gossaert'), Halbo C. Kool, M. Nijhoff, H. M. van Randwijk, A. Roland Holst en J. W. F. Werumeus Buning. Wij vermeldden al dat eerst Werumeus Buning en na hem prof. Donkersloot als vertegenwoordiger der litteratoren in het comité van actie opgenomen werd dat het adres aan Seyss-Inquart ging voorbereiden. Van Randwijk droeg er samen met de dichter dr. K. H. Heeroma toe bij dat de protestants-christelijke auteurs nagenoeg unaniem besloten, de Kultuurkamer en het Letterengilde te boycotten. Een van de weinigen die in die kring de Nieuwe Orde toegedaan was, de dichter Jan H. Eekhout, stuurde in die tijd aan een van Goedewaagens hoofdamttenaren een 'vertrouwelijk rapport' over een gesprek met de schrijver G. Kamphuis. 'Ik heb', aldus Eekhout,

'meer dan twee uren lang met hem 'gestreden'. Maar hij draagt het pantser van het Calvinisme. Het is niet dat hij de zaken niet *kan* inzien, hij *wil* ze niet inzien. De heren rekenen nog steeds op een overwinning van Engeland en op het herstel van de oude toestanden. Ik betoogde en betoogde . . . Het was praten tegen een muur . . . U weet thans wat u aan de heren protestantse poëten, met Heeroma voorop, hebt. Ik zeg dit omdat het eenvoudige waarheden zijn . . . Er valt mij ook in dat hij vertelde dat de christelijke uitgevers (ook zij waren bijeengekomen) de houding der christelijke schrijvers zullen steunen!'²

Begin '42 wist men in litteraire kringen dat, afgezien nog van diegenen die 'fout' waren, het verzet tegen de Kultuurkamer niet algemeen zou zijn. Boutens had geweigerd, het adres aan Seyss-Inquart te ondertekenen, van K. J. L. Alberdingk Thijm ('Lodewijk van Deyssel') was bekend dat hij op de Nieuwe Orde niets tegen had ('nog in 1940 sprak hij vol waardering over de NSB')³ - niettemin werd aangenomen dat veruit de meeste schrijvers,

¹ Jo Vincent: *Zingend door het leven* (1955), p. 86-87. ² Brief, z.d., van J. H. Eekhout aan J. van Ham (Doc I-404, a-1). ³ L. P. J. Braat: *Omkrante hiaten. Levensherinneringen* (1966), p. 96.